

دانشگاه علوم پزشکی

و خدمات بهداشتی درمانی کرمان

دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی

پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی

عنوان

کاربست مدل یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری برای پذیرش کتابخانه مجازی در بین اعضای هیات علمی

دانشگاه علوم پزشکی کرمان

توسط

علیرضا کرمانی‌زاده

استاد راهنما

دکتر علی سادات‌موسوی

استاد مشاور

دکتر اصغر توان

سال تحصیلی (اسفند ۱۴۰۲)

شماره پایان‌نامه: (۱۰/۲۹/۹۰۹)

چکیده

مقدمه و اهداف: فناوری اطلاعات نقشی محوری در تحولات دانشگاه‌ها داشته و موجب تسهیل فرایندهای آموزشی و پژوهشی شده است. کتابخانه مجازی به عنوان مصداقی برای یک فناوری نوین اطلاعات، می‌تواند نقش مهمی در دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه‌های علوم پزشکی ایفا نمایند. از طرفی پذیرش و بکارگیری فناوری‌های جدید توسط کاربران یکی از دغدغه‌های اصلی آنهاست. بنابراین تعیین وضعیت یکپارچگی پذیرش و استفاده از فناوری برای پذیرش کتابخانه مجازی دانشگاه علوم پزشکی کرمان در بین اعضای هیأت علمی، هدف اصلی این پژوهش است.

روش‌ها: این پژوهش به بر اساس روش گردآوری داده‌ها پیمایشی از نوع توصیفی - تحلیلی و از نظر زمانی مقطعی و از نظر هدف کاربردی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش را کلیه اعضای هیأت علمی شاغل در دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۴۰۲ تشکیل می‌دهد. روش نمونه‌گیری پژوهش حاضر، تصادفی - طبقه‌ای می‌باشد؛ در آغاز به صورت تصادفی، تعداد ابتدایی نمونه با استفاده از جدول مورگان تعیین شد (۲۲۰ نفر). سپس بر اساس تعداد اعضای هیأت علمی هر دانشکده، سهم هر دانشکده مشخص گردید. ابزار گردآوری داده‌های پژوهش پرسشنامه‌ای مبتنی بر مدل یکپارچگی پذیرش و استفاده از فناوری ونکاتش و همکاران است که شامل بخش‌های جمعیت‌شناختی و سنجش یکپارچگی پذیرش و استفاده از فناوری ونکاتش و همکاران عملکرد (چهار گویه)، انتظار تلاش (چهار گویه)، شرایط اجتماعی (چهار گویه)، شرایط تسهیل‌گر (چهار گویه)، نیت استفاده (سه گویه) و استفاده در عمل (دو گویه) می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش توصیفی با استفاده از آماره‌های توصیفی همچون فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار انجام گردید و برای آزمون فرضیات پژوهش از روش تحلیل مسیر در قالب مدل معادلات ساختاری استفاده شد. نرم‌افزار مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، نسخه ۲۳ نرم‌افزار SPSS و Smart PLS بود.

یافته‌ها: نتایج به دست آمده پژوهش مبتنی بر مدلسازی معادلات ساختاری نشان داد که انتظار عملکرد و وجود شرایط تسهیل‌گر، تأثیر مثبت و معناداری بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی داشته‌اند ($P\text{-value} < /0.05$). همچنین نیت استفاده اعضای هیأت علمی و انتظار عملکرد آنها، بر رفتار واقعی استفاده از کتابخانه مجازی تأثیر مثبت و معناداری داشته است ($P\text{-value} < /0.05$). با این حال نتایج نشان داد که انتظار تلاش و شرایط اجتماعی نتوانسته‌اند بر نیت و رفتار استفاده اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی تأثیر معناداری بگذارند ($P\text{-value} > /0.05$).

بحث و نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که در پذیرش و استفاده اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی، عواملی همچون انتظار عملکرد و شرایط تسهیل‌گر نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای دارند اما عواملی مانند انتظار تلاش و شرایط اجتماعی

تأثیر چندانی بر پذیرش و استفاده از کتابخانه مجازی توسط اعضای هیأت علمی نداشته‌اند. بنابراین به منظور افزایش پذیرش و استفاده از کتابخانه مجازی، باید بر عواملی مانند انتظار عملکرد و شرایط تسهیل‌گر تمرکز گردد.

کلمات کلیدی: پذیرش فناوری اطلاعات، تئوری یکپارچگی پذیرش و استفاده از فناوری، کتابخانه مجازی، دانشگاه علوم پزشکی کرد.

Abstract

Introduction and Objectives: Information technology has played a central role in the evolution of universities and has facilitated educational and research processes. Acceptance and use of new technologies by users is one of the main concerns of these institutions. As an example of a new information technology, the virtual library can play an important role in universities of medical sciences. Therefore, determining the status of the integration of acceptance and use of technology for acceptance of the virtual library at Kerman University of Medical Sciences among faculty members is the main goal of this research.

Methods: In this study, data was collected from cross-sectional, descriptive-analytical surveys over time, and it was applied. The statistical population included all academic faculty members working at Kerman University of Medical Sciences in 2023-24. The sampling method in this study was random-stratified. In this way, first, the initial sample size was randomly determined using Morgan's table. The initial sample size was equal to 220 people. Then, based on the number of faculty members in each faculty, the share of each faculty was determined. The research data collection tool was a questionnaire based on the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) model by Venkatesh et al. (2003). It includes demographic sections and measures the integration of acceptance and use of technology in the form of 21 questions across six components: performance expectation (four items), effort expectation (four items), social conditions (four items), facilitating conditions (four items), intention to use (three items) and actual use (two items). Data analysis was done using descriptive statistics such as frequency, frequency percentage, mean and standard deviation. To test the research hypotheses, the method of path analysis was used in the form of a structural equation model. The software used for data analysis was SPSS and Smart PLS version 23.

Results: The results of the research based on structural equation modeling showed that the expectation of performance and the presence of facilitating conditions had a positive and

significant effect on faculty members' intention to use the virtual library (P-value 0.05). Also, faculty members' intention to use and their performance expectations have had a positive and significant effect on their actual behavior of using the virtual library (P-value 0.05). However, the results showed that the expectation of effort and social conditions could not have a significant effect on faculty members' intention and behavior to use the virtual library (P-value>0.05).

Discussion and Conclusion: The findings of the present study showed that factors such as performance expectation and facilitating conditions play an important and decisive role in the acceptance and use of the virtual library by faculty members. On the other hand, factors such as expectation of effort and social conditions did not have much effect on the acceptance and use of the virtual library by faculty members. Therefore, in order to increase acceptance and use of the virtual library, it is necessary to focus on factors such as performance expectation and facilitating conditions.

Keywords: acceptance of information technology, Unified theory of acceptance and use of technology, virtual library, Kerman University of Medical Sciences

مقدمه

ظهور و توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در دهه‌های اخیر موجب شکل‌گیری مفاهیم جدیدی همچون کتابخانه‌های دیجیتال و مجازی شده است. کتابخانه‌های مجازی با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، خدمات اطلاع‌رسانی را به صورت الکترونیکی و از راه دور ارائه می‌دهند (۱).

کتابخانه مجازی به مجموعه‌ای از منابع، خدمات و فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که به صورت الکترونیکی و از طریق شبکه‌های رایانه‌ای و اینترنت قابل دسترسی است (۲). کتابخانه مجازی، مفهوم کتابخانه سنتی را با امکانات نوین فناوری اطلاعات ترکیب می‌کند و مزایای متعددی را برای کاربران به همراه دارد. از جمله مزایای کتابخانه مجازی می‌توان به دسترسی آسان و سریع به منابع اطلاعاتی، ذخیره‌سازی بهینه منابع، امکان به‌روزرسانی سریع محتوا، اشتراک منابع در سطح وسیع، ارائه خدمات شخصی‌سازی شده به کاربران، صرفه‌جویی در هزینه‌ها و فضا و غیره اشاره کرد (۳).

امروزه کتابخانه‌های دانشگاهی بسیاری بر روی ایجاد و توسعه کتابخانه‌های دیجیتال و مجازی سرمایه‌گذاری می‌کنند. اما مهم است که این سرمایه‌گذاری‌ها منطبق بر اهداف و نیازهای کتابخانه باشد تا بتوان از مزایای آن بهره‌مند شد (۴). استفاده صحیح از کتابخانه مجازی می‌تواند به عنوان یک مزیت رقابتی برای کتابخانه‌ها محسوب شود. بعلاوه کتابخانه مجازی به کتابخانه‌ها کمک می‌کند تا در برابر تغییرات و نیازهای جدید کاربران، واکنش مناسب و انعطاف‌پذیری بیشتری داشته باشند (۵). اما با وجود مزایای فراوان کتابخانه مجازی، صرف ایجاد آن برای بهره‌مندی از این مزایا کافی نیست، بلکه لازم است توسط کاربران مورد استفاده قرار گیرد؛ در غیر این صورت، سرمایه‌گذاری در این زمینه بی‌فایده خواهد بود. بنابراین مهم‌ترین دغدغه کتابخانه‌ها در ارتباط با کتابخانه مجازی، پذیرش و بکارگیری آن توسط کاربران است (۶).

پذیرش و بکارگیری فناوری جدید توسط کاربران یکی از چالش‌های اصلی در معرفی هر نوآوری به شمار می‌رود. بر این اساس عواملی مانند سودمندی، سهولت استفاده و هنجارهای ذهنی و غیره بر پذیرش فناوری توسط افراد تأثیر می‌گذارند. بنابراین طراحی و معرفی فناوری به گونه‌ای که این عوامل در نظر گرفته شوند، می‌تواند بر میزان پذیرش و استفاده از آن تأثیر بگذارد (۷). علی‌رغم مزایای فراوان کتابخانه‌های مجازی، پذیرش و به‌کارگیری آن‌ها با چالش‌ها و موانعی روبه‌رو است. از جمله مهم‌ترین این چالش‌ها می‌توان به محدودیت‌های زیرساختی و دسترسی به اینترنت، فقدان مهارت‌ها و سواد لازم در کاربران، مقاومت در برابر تغییر، هزینه‌های اولیه بالا، مسائل فرهنگی و امنیت اطلاعات اشاره کرد (۸).

برای درک بهتر عوامل موثر بر پذیرش فناوری‌ها، مدل‌های متعددی ارائه شده است. نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری^۱ یکی از جامع‌ترین مدل‌های پذیرش فناوری است که در سال ۲۰۰۳ توسط ونکاتش^۲ و همکاران معرفی شد. این مدل برای درک عواملی که بر تمایل و استفاده افراد از فناوری‌های جدید تأثیر می‌گذارد، طراحی شده است. این نظریه شامل چهار مؤلفه اصلی است: انتظار عملکرد که به باور فرد مبنی بر اینکه استفاده از فناوری باعث بهبود عملکرد شغلی وی می‌شود، اشاره دارد؛ انتظار تلاش که درک فرد از سهولت استفاده از فناوری است؛ تأثیر اجتماعی که نشان‌دهنده تأثیر دیگران بر تصمیم فرد برای پذیرش فناوری است؛ و شرایط تسهیل‌گر که به زیرساخت‌های سازمانی و فنی مورد نیاز برای پشتیبانی از فناوری اشاره دارد. علاوه بر این چهار مؤلفه اصلی، این مدل شامل دو متغیر تعدیل‌کننده است: نیت استفاده که قصد و انگیزه فرد برای استفاده از فناوری را نشان می‌دهد؛ و استفاده در عمل که میزان واقعی استفاده فرد از فناوری را مشخص می‌کند. با در نظر گرفتن این عوامل، مدل پذیرش فناوری یکپارچه یک چارچوب جامع برای درک پذیرش فناوری توسط افراد ارائه می‌دهد (۹).

با توجه به نقش محوری کتابخانه‌های مجازی در نظام‌های آموزش عالی و ضرورت بهره‌مندی هرچه بیشتر کاربران از امکانات این کتابخانه‌ها، شناسایی عوامل موثر بر پذیرش آن‌ها اهمیت زیادی دارد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت پذیرش کتابخانه مجازی دانشگاه علوم پزشکی کرمان بر اساس مدل یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری از دیدگاه اعضای هیات علمی انجام شد.

اهداف کلی

کاربست مدل یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری برای پذیرش کتابخانه مجازی در بین اعضای هیات علمی دانشگاه

علوم پزشکی کرمان

اهداف جزئی

- ۱) تعیین تأثیر انتظار عملکرد بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه
- ۲) تعیین تأثیر انتظار تلاش بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه
- ۳) تعیین تأثیر شرایط اجتماعی بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه
- ۴) تعیین تأثیر شرایط تسهیل‌گر بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه

1 Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT)

2 Venkatesh

۵) تعیین تأثیر نیت استفاده بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه

۶) تعیین تأثیر انتظار عملکرد بر استفاده در عمل از طریق نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه

۷) تعیین تأثیر انتظار تلاش بر استفاده در عمل از طریق نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه

۸) تعیین تأثیر شرایط اجتماعی بر استفاده در عمل از طریق نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه

۱-۵ اهداف کاربردی

یافته‌های این پژوهش می‌تواند کاربردهای مفیدی در جهت افزایش سطح پذیرش و به کارگیری کتابخانه مجازی توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان داشته باشد. نتایج حاصل از بررسی وضعیت یکپارچگی پذیرش و استفاده از فناوری در مورد کتابخانه مجازی، می‌تواند راهکارها و پیشنهادات عملیاتی برای افزایش سطح انطباق این کتابخانه با نیازها و اولویت‌های آموزشی و پژوهشی اعضای هیأت علمی ارائه نماید. با به کارگیری این راهکارها، مسئولان مربوطه می‌توانند زمینه را برای تبدیل شدن کتابخانه مجازی به ابزاری کارآمد در جهت تحقق اهداف آموزشی و پژوهشی دانشگاه فراهم سازند.

۱-۶ فرضیات تحقیق

۱) انتظار عملکرد بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار دارد.

۲) انتظار تلاش بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار دارد.

۳) شرایط اجتماعی بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار دارد.

۴) شرایط تسهیل‌گر بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار دارد.

۵) نیت استفاده بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار دارد.

۶) انتظار عملکرد بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی دانشگاه از طریق نیت استفاده تأثیر معنادار دارد.

۷) انتظار تلاش بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی دانشگاه از طریق نیت استفاده تأثیر معنادار دارد.

۸) شرایط اجتماعی بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی دانشگاه از طریق نیت استفاده تأثیر معنادار دارد.

پیشینه پژوهش

برای بررسی پیشینه‌های مربوط، پس از مشخص کردن مفاهیم اصلی سؤال، جستجویی در پایگاه‌های اطلاعاتی Web of LISA, LISTA, Eric, Proquest Scopus, Scinence, مگیران و موتور جستجوی Google Scholar با هدف یافتن به‌روزترین و مرتبط‌ترین مقالات مرتبط انجام شد. تلاش گردید تا مطالعاتی برای بررسی انتخاب شوند که هدف آن‌ها یا از نظر ماهیت و یا از نظر روش شناختی با پژوهش حاضر هم‌راستا باشد. در ادامه پیشینه‌های مربوطه به تفکیک مطالعات داخلی و خارجی بر اساس ترتیب زمانی از جدید به قدیم آورده شده‌اند.

پیشینه پژوهش داخلی

سنقری و همکاران (۱۴۰۲) در مطالعه‌ای به بررسی عوامل موثر در پذیرش و استفاده از فناوری سیستم مدیریت یادگیری توسط دانشجویان دانشگاه فرهنگیان پرداختند. این مطالعه از نوع تحقیقات همبستگی بود و جامعه آماری تحقیق دربرگیرنده تمامی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان مشهد به تعداد ۲۱۵۰ نفر بود که از این تعداد ۳۵۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری بود. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که انتظار عملکرد و انتظار تلاش به طور مثبت و معنی‌داری بر قصد رفتاری دانشجویان برای استفاده از سیستم آموزش مجازی اثر گذاشت. تأثیر اجتماعی اثر معنی‌داری بر قصد رفتاری و رفتار استفاده دانشجویان از سیستم آموزش مجازی نداشت. شرایط تسهیل‌گر و قصد رفتاری به طور مثبت و معنی‌داری بر رفتار استفاده دانشجویان از سیستم آموزش مجازی اثر گذاشت. همچنین انتظار تلاش و انتظار عملکرد به صورت غیرمستقیم و با واسطه‌گری قصد رفتاری پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنی‌دار رفتار استفاده دانشجویان از سیستم مدیریت یادگیری بود (۸۵).

علیزاده جمال و کیهان (۱۴۰۱) در پژوهش خود به ارزیابی مدل یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری اطلاعات جهت پیش‌بینی میزان استفاده معلمان از فناوری رایانه‌ای در کلاس درس پرداختند. روش تحقیق همبستگی و از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری و جامعه آماری نیز شامل کلیه معلمان دوره متوسطه ناحیه یک شهر ارومیه به تعداد ۵۷۰ نفر بود که از این تعداد با تبعیت از فرمول کوکران ۲۳۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب و به پرسش‌نامه انتظار عملکرد، انتظار تلاش، نفوذ اجتماعی، شرایط تسهیل‌کننده و استفاده داوطلبانه از فناوری اطلاعات و نکاتش و همکاران (۲۰۰۳) پاسخ دادند. نتایج پژوهش

نشان داد که متغیرهای انتظار عملکرد، انتظار تلاش و نفوذ اجتماعی اثر معنی‌داری بر تصمیم به استفاده از فناوری داشتند. تصمیم به استفاده از فناوری و شرایط تسهیل‌کننده نیز اثر معنی‌داری بر میزان استفاده از فناوری داشتند. متغیرهای جنسیت، سن و استفاده از فناوری اختیاری، اثرات متغیرهای انتظار تلاش و نفوذ اجتماعی بر تصمیم به استفاده از فناوری را تعدیل می‌کردند. در کل متغیرهای مورد بررسی در مجموع ۳۱ درصد از تصمیم به استفاده از فناوری و ۱۶ درصد از میزان استفاده از فناوری را پیش‌بینی می‌نمودند. در این پژوهش، متغیر تجربه رایانه نقش تعدیل‌کننده بر اثرات متغیر انتظار تلاش و نفوذ اجتماعی بر تصمیم به استفاده و شرایط تسهیل‌کننده بر میزان استفاده نداشت (۸۶).

ریزان و همکاران (۱۳۹۹) مطالعه‌ای با عنوان «بررسی عوامل موثر بر پذیرش انتشار مقاله ویدئویی در نشریات علمی بر مبنای مدل یکپارچه پذیرش و کاربرد فناوری توسط اعضای هیئت‌علمی دانشگاه تربیت مدرس» به انجام رساندند. این مطالعه از لحاظ گردآوری داده‌ها پیمایشی-توصیفی بود. جامعه آماری شامل همه اعضای هیئت‌علمی دانشگاه تربیت مدرس بود که مطابق فرمول کوکران، حجم نمونه ۲۷۳ نفر تعیین شد. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسش‌نامه بود که از نظر روایی به تأیید شش نفر از خبرگان و استادان رسید. یافته‌ها نشان داد که عامل قصد رفتاری تأثیری مثبت و معنادار بر قصد استفاده داشت. همچنین، نتایج به دست آمده در این مطالعه، برخلاف سایر پژوهش‌ها، حاکی از آن بود که «شرایط تسهیل‌کننده» تأثیرگذاری بیشتری نسبت به عوامل «انتظار عملکرد»، «انتظار تلاش» و «تأثیر اجتماعی» در پذیرش انتشار مقالات ویدئویی داشت (۸۷).

محمدیان و همکاران (۱۳۹۹) پژوهش خود را با عنوان «مدل علی پذیرش و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز در اهداف آموزشی و پژوهشی بر اساس مدل UTAUT» انجام دادند. جامعه آماری، کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی تبریز به حجم ۱۵۰۰ نفر بود. نمونه آماری ۳۰۶ نفر بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، ترجمه و ترکیب پرسشنامه استاندارد ونکاتش و همکاران (۲۰۰۳) و اکبر (۲۰۱۳) بود؛ که بر اساس نظریه UTAUT به وسیله پژوهشگر اصلاح شد. نتایج بیانگر آن بود که انتظار عملکرد، نگرش نسبت به فناوری، تأثیر اجتماعی، شرایط تسهیلگر و خودکارآمدی با نقش واسطه‌ای قصد رفتاری اثر مثبت و معناداری بر رفتار استفاده از فناوری دانشجویان داشتند (۸۸).

رونقی (۱۳۹۸) پژوهشی با هدف ارزیابی پذیرش دوره‌های برخط آزاد گسترده (موک) در دانشجویان علوم پزشکی شیراز به انجام رساند. روش پژوهش، پیمایشی-توصیفی بود که در سال ۱۳۹۸ انجام شد. نمونه آماری شامل ۳۶۷ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز بود که بر اساس روش نمونه‌گیری ساده تصادفی انتخاب شده‌اند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسش

نامه بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین مؤلفه‌های انتظار عملکرد و قصد رفتاری، انتظار تلاش و قصد رفتاری، شرایط تسهیل‌گر و استفاده از سامانه و قصد رفتاری و استفاده از سامانه وجود داشت (۸۹).

صابری و همکاران (۱۳۹۸) مطالعه‌ای را با عنوان «بررسی وضعیت پذیرش و بهره‌گیری پایگاه‌های اطلاعاتی ایران از دیدگاه کاربران: مطالعه موردی پایگاه‌های اطلاعاتی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران» به انجام رساندند. هدف این مطالعه، تعیین موقعیت متغیرهای اصلی مدل یکپارچه پذیرش و بهره‌گیری از فناوری (انتظار عملکرد، انتظار تلاش، نفوذ اجتماعی، تسهیل شرایط، رفتار هدفمند، و استفاده) در میان کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران بود. این مطالعه از نوع پیمایشی و در سطح تحلیلی و به شکل میدانی انجام شد. جامعه آماری پژوهش، کلیه کاربران بالقوه مجموعه پایگاه‌های اطلاعاتی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران بودند که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۳۲۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار پژوهش، پرسشنامه تهیه شده توسط ونکاتش و همکارانش بود که روایی (تطبیق ترجمه فارسی به انگلیسی) و پایایی بر روی آن انجام شد. یافته‌ها نشان داد که از میان متغیرهای اصلی مدل یکپارچه پذیرش و بهره‌گیری، براساس میانگین نظر کاربران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، متغیر «انتظار عملکرد»، نمره و امتیاز بالاتری را کسب کرده است. همچنین مقایسه میانگین متغیرهای مدل در دو گروه متغیر مستقل و وابسته، نشان داد که متغیر «انتظار تلاش» نسبت به سه متغیر وابسته دیگر تأثیرگذاری بیشتری بر پذیرش و استفاده از مجموعه پایگاه‌های اطلاعاتی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران داشته است. در مقایسه وضعیت متغیرهای پذیرش و بهره‌گیری از فناوری با سطح متوسط، همه متغیرها به استثنای متغیر استفاده (کاربر) بالاتر از سطح متوسط قرار داشتند (۹۰).

حسین نژاد گرگری و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل موثر بر پذیرش اتوماسیون اداری با استفاده از تئوری یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری (UTAUT) (مطالعه موردی واحدهای شمال غرب دانشگاه آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی)» به انجام رساندند. این مطالعه از لحاظ روش از نوع توصیفی، از لحاظ روش جمع‌آوری داده از نوع میدانی و از لحاظ هدف، از نوع مطالعات کاربردی بود. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی کارکنان و اعضای هیأت علمی تمام وقت دانشگاه‌های شمال غرب استان آذربایجان شرقی بودند. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده گردید. حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران ۲۵۶ نفر بدست آمد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات در بخش اصلی تحقیق و سنجش متغیرهای پژوهش، از پرسشنامه استاندارد استفاده گردید. نتایج آزمون فرضیات نشان داد ابعاد انتظار اجرا، انتظار تلاش، نفوذ اجتماعی و شرایط تسهیل‌گر بر پذیرش اتوماسیون اداری در واحدهای شمال غرب دانشگاه آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی

تأثیر مثبت داشت. در ضمن عوامل موثر بر پذیرش اتوماسیون اداری در گروه‌های سنی، جنسیت و سابقه استفاده از اتوماسیون اداری تفاوت معنی داری با هم نداشتند (۹۱).

خوشحال کوشالی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی عوامل موثر بر پذیرش کتابخانه دیجیتال توسط اعضای هیئت علمی مراکز آموزش و پژوهش کشاورزی در استان گیلان را مورد بررسی قرار دادند. در این راستا، از تحقیقی توصیفی به منظور مطالعه ۸۵ نفر از اعضای هیئت علمی موسسه های آموزش عالی و پژوهشی کشاورزی استان گیلان استفاده شد که با استفاده از روش نمونه گیری مطابق نامتناسب انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده های پژوهش پرسشنامه بود. نتایج نشان داد سه متغیر اصلی انتظار تلاش، نفوذ اجتماعی و شرایط تسهیل گر، عوامل کلیدی موثر بر نیت رفتاری و رفتار استفاده کاربران نهایی از کتابخانه دیجیتال بودند (۱).

پیشینه پژوهش خارجی

الدوایس و السمدی^۱ (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان «قصده استفاده از پرداخت های الکترونیکی از منظر نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری (UTAUT): شواهدی از یمن» به انجام رساندند. در این مطالعه مقطعی، یک نظرسنجی آنلاین از مصرف کنندگان یمنی به عمل آمد. داده های جمع آوری شده از ۴۸۶ پرسشنامه، با استفاده از نرم افزارهای آماری SPSS و اسمارت پی. ال. اس، تجزیه و تحلیل شدند. یافته ها نشان داد که قصد استفاده از سیستم های پرداخت الکترونیک تحت تأثیر مثبت عواملی همچون عملکرد، تلاش و نفوذ اجتماعی قرار داشت. اما شرایط تسهیلگر به صورت منفی با این قصد رفتاری همبستگی داشت که ناشی از ضعف زیرساخت های ارتباطی در یمن است. همچنین مشخص شد که متغیر سن، رابطه بین انتظار عملکرد، نفوذ اجتماعی و قصد استفاده را تعدیل نمی کرد (۹۳).

چیپاراوشا^۲ و همکاران (۲۰۲۲) پژوهش خود را با هدف بررسی استفاده از رسانه های اجتماعی توسط کتابداران دانشگاهی در دانشگاه های زیمبابوه با تمرکز ویژه بر کاربرد چهار ساختار کلیدی نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از مدل فناوری به انجام رساندند. این مطالعه میزان باور کتابداران دانشگاهی در زیمبابوه را ارزیابی کرد که استفاده از رسانه های اجتماعی باعث افزایش ارائه خدمات می شود، تا چه حد کتابداران دانشگاهی رسانه های اجتماعی را آسان برای استفاده درک می کنند، تأثیر همتایان بر استفاده از رسانه های اجتماعی در میان کتابداران دانشگاهی و میزانی که شرایط تسهیل کننده بر استفاده از رسانه های اجتماعی تأثیر می گذارد. در این مطالعه که با دیدگاه کاربردگرایانه صورت گرفت از روش های کمی و کیفی استفاده شد. برای جمع آوری

1 Alduais & Al-Smadi

2 Chiparausha

داده‌ها از مصاحبه‌های حضوری چهره به چهره، پرسشنامه‌های خود اظهاری و تحلیل محتوا بهره گرفته شد. یافته‌ها نشان داد کتابداران دانشگاهی در زیمبابوه ابزار رسانه‌های اجتماعی را مفید و آسان برای استفاده در ارائه خدمات می‌دانند. شرایط اجتماعی تأثیر متوسطی بر استفاده کتابداران دانشگاهی از رسانه‌های اجتماعی برای ارائه خدمات در دانشگاه‌های زیمبابوه داشت، اما آنها احساس می‌کردند که سرپرستان آنها کمک کافی برای استفاده از رسانه‌های اجتماعی به آنها ارائه نمی‌کنند (۹۴).

ژا^۱ و همکاران (۲۰۲۲) پژوهشی با هدف بررسی عوامل تعیین‌کننده پذیرش سیستم تصمیم‌گیری بالینی ترومبوآمبولی وریدی^۲ توسط پرستاران با تئوری یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری اصلاح‌شده به انجام رساندند. برای انجام این پژوهش پرسشنامه‌ای بر اساس تئوری یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری اصلاح‌شده طراحی شد و سپس یک نظرسنجی مقطعی در میان پرستاران یک بیمارستان عالی در نانجینگ، چین صورت گرفت. در مجموع ۱۱۰۰ پرسشنامه معتبر بازیافت شد. مدل اصلاح‌شده به ترتیب ۷۴/۷، ۸۳/۰ و ۸۶ درصد از واریانس را در رضایت کاربر، قصد رفتاری و رفتار کاربر توضیح داد. نتایج نشان داد که امید به عملکرد، تأثیر اجتماعی، شرایط تسهیل‌کننده، خودکارآمدی و رضایت کاربر همگی بر قصد پرستاران تأثیر معناداری داشتند. اگرچه امید به تلاش تأثیر مستقیمی بر قصد پرستاران نداشت، اما می‌تواند به‌طور غیرمستقیم بر قصد پرستاران با رضایت کاربر به‌عنوان واسطه تأثیر بگذارد. رفتار کاربر به‌طور قابل‌توجهی با تسهیل شرایط و قصد کاربر پیش‌بینی شد (۹۵).

ساماترا^۳ و همکاران (۲۰۲۲) مطالعه‌ای در مورد پذیرش برنامه‌های بانکداری تلفن همراه در هند بر اساس نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده پایدار از مدل فناوری (UTAUT) به انجام رساندند. داده‌ها از طریق پرسشنامه و با استفاده از فرم‌های گوگل جمع‌آوری شد و سپس برای تحلیل مدل و معادلات ساختاری مرتبط با پذیرش فناوری‌های بانکداری موبایلی، در نرم‌افزار اسمارت پی ال اس وارد گردید. یافته‌ها نشان داد عوامل تأثیر اجتماعی، انتظار تلاش و اعتماد بر قصد خرید تأثیر قابل‌توجهی دارند، در حالی که عوامل تلاش و ریسک تأثیر اندکی بر قصد خرید داشته‌اند. همچنین مشخص شد که مدل UTAUT برای ارزیابی پذیرش فناوری‌های بانکداری موبایلی مناسب است (۹۶).

1 Zha

2 Venous thromboembolism

3 Samathra

جمع بندی پیشینه‌ها

مروری بر پیشینه پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که موضوع پذیرش فناوری اطلاعات در انواع جوامع مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. این امر بیانگر اهمیت بالای این مقوله برای محققان به ویژه در دنیای کنونی است که شاهد پیشرفت سریع فناوری‌های نوین و به کارگیری گسترده آن‌ها در تمام شئون زندگی بشر هستیم. بنابراین، بررسی وضعیت پذیرش فناوری اطلاعات در بین اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها که موتور محرکه پیشرفت علمی جوامع محسوب می‌شوند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با این حال مطالعات اندکی در حوزه کتابداری و اطلاع رسانی به ویژه حوزه‌های مربوط به فناوری‌هایی همچون کتابخانه‌های دیجیتال و مجازی صورت گرفته است که همین امر وجه تمایزی نسبت به مطالعات پیشین و نقطه قوتی برای آن محسوب می‌شود.

استفاده از خدمات کتابخانه مجازی به عنوان یکی از مهم‌ترین مصادیق فناوری‌های نوین اطلاعاتی، می‌تواند نقش بسزایی در بهبود بهره‌وری و کارایی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی داشته باشد. کتابخانه مجازی با فراهم نمودن دسترسی آسان و سریع کاربران به منابع غنی اطلاعاتی، زمینه‌ساز بهبود عملکرد آن‌ها خواهد بود. بنابراین، شناسایی میزان پذیرش این فناوری و بررسی وضعیت آن در دانشگاه حائز اهمیت است. وجه تمایز پژوهش حاضر با سایر مطالعات، انتخاب جامعه پژوهش در سطح دانشگاه علوم پزشکی کرمان و تمرکز بر کتابخانه مجازی به عنوان فناوری نوینی که قصد بررسی میزان پذیرش آن در این محیط داریم، است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر بر اساس روش گردآوری داده‌ها پیمایشی از نوع توصیفی - تحلیلی، از نظر زمانی، مقطعی و به لحاظ نتایج

از نوع کاربردی است.

جنبه‌های مهم روش تحقیق

جامعه پژوهش

جامعه پژوهش شامل کلیه اعضای هیأت علمی شاغل در دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۴۰۲ بودند که طبق

اطلاعات استخراج شده از سامانه علم‌سنجی دانشگاه‌های وزارت بهداشت تا پایان بهمن ماه، ۴۹۷ نفر اعلام شدند.

نمونه پژوهش

روش نمونه‌گیری در این مطالعه تصادفی - طبقه‌ای بود. به این صورت که در ابتدا به صورت تصادفی تعداد ابتدایی نمونه با

استفاده از جدول مورگان تعیین شد. حجم نمونه اولیه برابر با ۲۲۰ نفر بود. سپس بر اساس تعداد اعضای هیأت علمی هر دانشکده،

سهم هر دانشکده مشخص گردید که در جدول ۱-۳ قابل مشاهده است. پس از آن، بر اساس تعداد اعضای هیأت علمی در هر

دانشکده، نمونه مورد مطالعه بر حسب گروه‌های آموزشی مجدداً طبقه‌بندی شدند.

جدول ۱-۳: تعداد اعضای هیأت علمی مشخص شده برای هر دانشکده پس از طبقه‌بندی شدن

نام دانشکده	جامعه (نفر)	جامعه (درصد از کل جامعه)	نام دانشکده	نمونه (نفر)	جامعه (درصد از کل جامعه)	نمونه (نفر)	
پزشکی	۲۶۹	۵۴	پرستاری و مامایی رازی	۱۱۹	۶	۱۳	
پیراپزشکی	۲۱	۴	پرستاری زرنند	۹	۲	۴	
بهداشت	۳۷	۷	دندانپزشکی	۱۶	۱۲	۲۷	
طب ایرانی	۱۱	۲	داروسازی	۵	۶	۱۳	
مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی	۲۶	۵	مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی	۱۲	۵	۳	
مجموع		۲۲۰					

ابزارهای پژوهش

در این پژوهش به منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز پژوهش از پرسشنامه ونکاتش و همکاران (۲۰۱۲) استفاده شد. این

پرسشنامه در دو بخش تنظیم شده است:

بخش اول مربوط به اطلاعات جمعیت شناختی شامل سن، جنسیت، میزان تحصیلات، مرتبه علمی و سابقه کار است.

بخش دوم پرسشنامه یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری ونکاتش و همکاران (۲۰۱۲) است. این پرسشنامه در قالب ۲۱

سؤال و شش مؤلفه انتظار عملکرد (چهار گویه)، انتظار تلاش (چهار گویه)، شرایط اجتماعی (چهار گویه)، شرایط تسهیل‌گر (چهار

گویه)، نیت استفاده (سه گویه) و استفاده در عمل (دو گویه) است.

شیوه نمره‌گذاری این پرسشنامه مطابق طیف لیکرت کاملاً مخالفم (۱ امتیاز)، مخالفم (۲ امتیاز)، بدون نظر (۳ امتیاز)، موافقم

(۴ امتیاز) و کاملاً موافقم (۵ امتیاز) است.

روایی و پایایی ابزار پژوهش

روایی این پرسشنامه توسط متخصصان سنجیده و مطلوب گزارش شده است. بعلاوه روایی نیز اندازه‌گیری شد. مدل‌های

اندازه‌گیری به دو نوع روایی همگرا و واگرا یا افتراقی اندازه‌گیری می‌شود. روایی همگرا به این معناست که مجموعه گویه‌ها سازه

اصلی را تبیین می‌کنند. AVE شاخصی برای اعتبار همگرا می‌باشد و حداقل این مقدار ۰/۵ می‌باشد که بیانگر روایی همگرای

کافی است. روایی سازه پرسشنامه توسط شاخص AVE در فصل چهارم برای هر سازه نمایش داده شده است.

پایایی این پرسشنامه بر مبنای شاخص آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۱۱ است. با این حال با توجه به جامعه و هدف این

پژوهش، مجدداً پایایی این پرسشنامه با استفاده از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شد که برابر با ۰/۷۸۷ بود.

شیوه گردآوری داده‌ها

پژوهش طی یک مرحله و با استفاده از توزیع پرسشنامه بین افراد شرکت‌کننده در پژوهش انجام شد. بدین منظور در ابتدا

هدف از انجام این پژوهش برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و سپس پرسشنامه پژوهش در قالب چاپی، طراحی و در اختیار

شرکت‌کنندگان در پژوهش قرار می‌گیرد. در صورت تکمیل نشدن فرم‌ها، به افراد مجدداً یادآوری شد که برای تکمیل فرم‌ها

اقدام کنند. در نهایت پس از به حدنصاب رسیدن تعداد پاسخ‌های جمع‌آوری شده، داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

به منظور تحلیل داده‌ها از آماره‌های توصیفی همچون فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار و برای آزمون فرضیات پژوهش از روش تحلیل مسیر در قالب مدل معادلات ساختاری استفاده شد. همچنین نرم‌افزار مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، نسخه ۲۳ نرم‌افزار SPSS و Smart PLS بود.

یافته‌ها

۲-۴ بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

۱-۲-۴ توزیع فراوانی جامعه پژوهش بر اساس جنسیت

جدول ۱-۴ توزیع فراوانی شرکت‌کنندگان را بر اساس جنسیت نشان می‌دهد.

جدول ۱-۴: توزیع فراوانی جامعه پژوهش بر اساس جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۹۱	۴۱
زن	۷۶	۳۵
بدون پاسخ	۵۳	۲۴
کل	۲۲۰	۱۰۰

با توجه به نتایج به دست آمده مشخص گردید که بیشتر شرکت‌کنندگان در این پژوهش مرد بودند (۴۱/۰ درصد).

۲-۲-۴ توزیع فراوانی جامعه پژوهش بر اساس سن

جدول ۲-۴ توزیع فراوانی شرکت‌کنندگان را بر اساس سن نشان می‌دهد.

جدول ۲-۴: توزیع فراوانی جامعه پژوهش بر اساس سن

سن	فراوانی	درصد
کمتر از ۳۰ سال	۱۶	۷
۳۰ تا ۴۰ سال	۷۹	۳۶

۲۲	۴۹	۴۱ تا ۵۰ سال
۱۳	۲۸	بیش از ۵۰ سال
۲۲	۴۸	بدون پاسخ
۱۰۰	۲۲۰	کل

بر اساس نتایج مندرج در جدول ۴-۲، بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال (۳۶/۰ درصد) و کمترین فراوانی

مربوط به گروه سنی کمتر از ۳۰ سال (۷/۰ درصد) بود.

۴-۲-۳ توزیع فراوانی جامعه پژوهش بر اساس سابقه کار

جدول ۴-۳ توزیع فراوانی شرکت کنندگان را بر اساس سابقه کار نشان می‌دهد.

جدول ۴-۳: توزیع فراوانی جامعه پژوهش بر اساس سابقه کار

سابقه خدمت	فراوانی	درصد
کمتر از ۵ سال	۱۸	۸
۵ تا ۱۰ سال	۳۵	۱۶
۱۱ تا ۱۵ سال	۷۰	۳۲
بیش از ۱۵ سال	۴۶	۲۱
بدون پاسخ	۵۱	۲۳
کل	۲۲۰	۱۰۰

بیش از ۵۵ درصد شرکت کنندگان سابقه کار بیش از ۱۰ سال داشتند. بیشترین فراوانی مربوط به گروه با سابقه کاری ۱۰ تا

۱۵ سال (۳۲ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به گروه با سابقه کاری کمتر از پنج سال (۸/۰ درصد) بودند.

۴-۲-۴ توزیع فراوانی جامعه پژوهش بر اساس مرتبه علمی

جدول ۴-۴ توزیع فراوانی شرکت کنندگان را بر اساس دانشکده مرتبه علمی نشان می‌دهد.

جدول ۴-۴: توزیع فراوانی جامعه پژوهش بر اساس مرتبه علمی

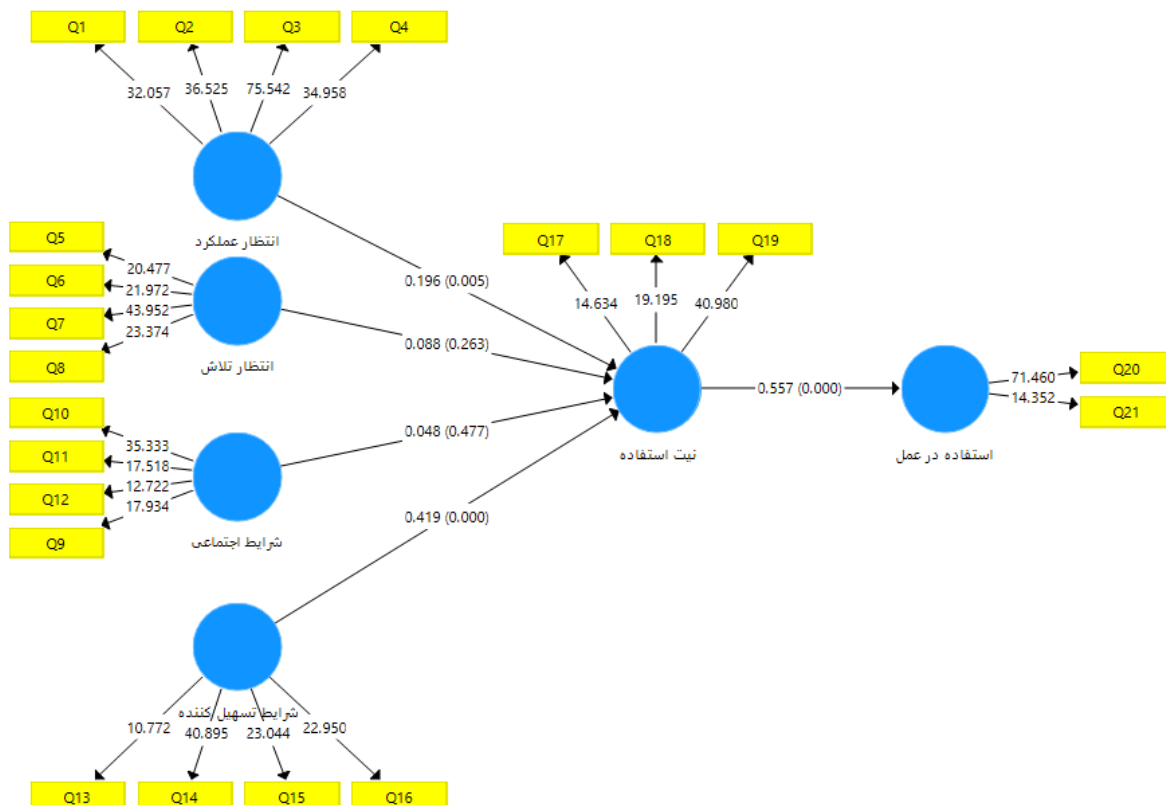
مرتبه علمی	فراوانی	درصد
------------	---------	------

مریی	۱۴	۶
استادیار	۷۰	۳۲
دانشیار	۴۶	۲۱
استاد	۱۴	۶
بدون پاسخ	۷۶	۳۵
کل	۲۲۰	۱۰۰

از میان شرکت کنندگان، بیشترین فراوانی مربوط به مرتبه علمی استادیار (۳۲/۰ درصد) و کمترین میزان فراوانی مربوط به مرتبه علمی مریی (۶/۰ درصد) بود.

۳-۴ مدل سازی معادلات ساختاری

نمودار ۱-۴ شکل مدل را به همراه بارهای عاملی در نرم افزار SmartPLS3 نشان می دهد.

نمودار ۴-۱: مدل مفهومی پژوهش

۳-۱ مقیاس اندازه گیری نظریه ها بر اساس پرسشنامه

برای تأیید روایی ابزار اندازه گیری از دو نوع روایی ارزیابی تحت عنوان روایی همگرا و روایی واگرا استفاده می شود. روایی همگرا به این اصل بر می گردد که شاخص های هر سازه با یکدیگر همبستگی میانه ای داشته باشند. روایی همگرا به میزان توانایی شاخصهای یک بُعد در تبیین آن بُعد اشاره دارد و روایی واگرا نیز بیانگر این مطلب است که سازه های مدل پژوهش بایستی همبستگی بیشتری با سوالات خود داشته باشند تا با سازه های دیگر. برای ارزیابی روایی همگرا از معیار AVE یا همان میانگین واریانس استخراج شده مربوط به متغیرهای مرتبه اول استفاده شد که نتایج این معیار در جدول ۴-۵ نشان داده شده است. همچنین برای سنجش پایایی مدل به بررسی پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ پرداخته شد. ضریب آلفای کرونباخ بیانگر میزان توانایی سوالات در تبیین مناسب ابعاد مربوط به خود است. هم چنین ضریب پایایی ترکیبی نیز میزان همبستگی سوالات یک بُعد به یکدیگر برای برازش کافی مدل های اندازه گیری را مشخص میکند. نتایج در جدول ۴-۵ آورده شده است.

جدول ۴-۵: روایی همگرا

ابعاد	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی (AVE)
استفاده در عمل	۰/۷۰۳	۰/۷۶۸
انتظار تلاش	۰/۸۰۵	۰/۶۳۱
انتظار عملکرد	۰/۹۰۷	۰/۷۸۱
شرایط اجتماعی	۰/۷۵۶	۰/۵۸۰
شرایط تسهیل کننده	۰/۷۶۶	۰/۵۹۱
نیت استفاده	۰/۷۱۹	۰/۶۴۰

مقدار ملاک برای سطح قبولی AVE، ۰/۴ است و همان گونه که در جدول فوق آمده است، تمامی مقادیر AVE مربوط به سازه ها از ۰/۴ بیشتر بوده و این مطلب، مؤید این می باشد که روایی همگرای پرسشنامه حاضر در حد قابل قبول است. همچنین همانطور که در جدول بالا مشخص است همه متغیرها از پایایی بالایی در مدل برخوردارند. پایایی ترکیبی و ضریب آلفای کرونباخ در مورد همه متغیرها بالاتر از ۰/۷ است. از آنجایی که بالاتر بودن آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی از ۰/۷ نشان دهنده ی برازش مناسب مدل است. نتایج پژوهش حاضر در مورد این دو معیار نیز برازش مناسب را تأیید می کنند.

در قسمت روایی واگرا (روش فورنل لاگرا)، میزان تفاوت بین شاخص های یک سازه با شاخص های سازه های دیگر در مدل مقایسه می شود. این کار از طریق مقایسه جذر AVE هر سازه با مقادیر ضرایب همبستگی بین سازه ها محاسبه میگردد. در صورتی که سازه ها با شاخص های مربوط به خود همبستگی بیشتری داشته باشند تا با سازه های دیگر، روایی واگرای مناسب مدل تأیید می شود. برای این کار یک ماتریس باید تشکیل داد که مقادیر قطر اصلی ماتریس جذر ضرایب AVE هر سازه می باشد و مقادیر پایین قطر اصلی ضرایب همبستگی بین هر سازه با سازه های دیگر است. این ماتریس در جدول ۴-۶ نشان داده شده است.

جدول ۴-۶: روایی واگرا

ابعاد	استفاده در عمل	انتظار تلاش	انتظار عملکرد	شرایط اجتماعی	شرایط تسهیل کننده	نیت استفاده
استفاده در عمل	۰/۸۷۶					
انتظار تلاش	۰/۴۳۳	۰/۷۹۴				
انتظار عملکرد	۰/۴۵۰	۰/۵۳۷	۰/۸۸۳			
شرایط اجتماعی	۰/۳۷۲	۰/۵۶۹	۰/۳۴۶	۰/۷۶۱		
شرایط تسهیلگر	۰/۴۶۱	۰/۵۴۳	۰/۳۳۰	۰/۶۱۴	۰/۷۶۹	
نیت استفاده	۰/۵۴۸	۰/۴۴۴	۰/۳۹۱	۰/۴۲۶	۰/۵۶۰	۰/۸۰۰

همان گونه که از جدول ۴-۶ مشخص است، جذر AVE هر سازه از ضرایب همبستگی آن سازه با سازه های دیگر بیشتر شده است که این مطلب حاکی از قابل قبول بودن روایی واگرای سازه ها می باشد.

۴-۳-۲ نیکویی برازش

• معیار اندازه تاثیر (f^2)

این معیار شدت رابطه میان سازه های مدل را تعیین می کند و مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب نشان از اندازه تأثیر کوچک، متوسط و بزرگ یک سازه بر سازه دیگر است. برای محاسبه معیار اندازه تأثیر سازه یک متغیر بر متغیر دیگر، ابتدا مدل شامل سازه های مورد نظر در نرم افزار اجرا و مقدار R^2 آن بدست می آید و سپس متغیر حذف و با تحلیل مجدد مدل مقدار R^2 محاسبه و بدین ترتیب اندازه تأثیر محاسبه می شود که با توجه به مقادیر مندرج در جدول ۴-۷، مشاهده می شود که مقادیر اندازه تأثیر مناسب است.

جدول ۴-۷: اندازه تأثیر

ابعاد	استفاده در عمل	نیت استفاده
-------	----------------	-------------

۰/۱۶۰		انتظار تلاش
۰/۱۴۰		انتظار عملکرد
۰/۱۳۰		شرایط اجتماعی
۰/۱۵۹		شرایط تسهیل کننده
	۰/۴۴۹	نیت استفاده

۴-۴ آزمون فرضیات پژوهش

فرضیه ۱: انتظار عملکرد بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار دارد.

جدول ۴-۸، بارهای عاملی انتظار عملکرد بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی، انحراف استاندارد برآورد ضریب، آماره آزمون تی و مقدار احتمال آزمون را برای مسیر نشان می‌دهد.

جدول ۴-۸: بررسی اثر انتظار عملکرد بر نیت استفاده

مقدار احتمال	آماره تی	انحراف معیار	بار عاملی	
۰/۰۰۵	۲/۸۵۳	۰/۰۶۹	۰/۱۹۶	انتظار عملکرد -> نیت استفاده

مشاهده می‌شود که بار عاملی محاسبه شده برابر ۰/۱۹۶ است و مقدار احتمال در جدول فوق (۰/۰۰۵) کمتر از ۰/۰۰۵ محاسبه شده پس بار عاملی تأثیر انتظار عملکرد بر نیت استفاده معنادار است.

بنابراین فرضیه اول پژوهش تأیید می‌گردد.

فرضیه ۲: انتظار تلاش بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار دارد.

جدول ۴-۹، بارهای عاملی انتظار تلاش بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی، انحراف استاندارد برآورد ضریب، آماره آزمون تی و مقدار احتمال آزمون را برای مسیر نشان می‌دهد.

جدول ۴-۹: بررسی اثر انتظار تلاش بر نیت استفاده

مقدار احتمال	آماره تی	انحراف معیار	بار عاملی	
۰/۲۶۳	۱/۱۲۱	۰/۰۷۸	۰/۰۸۸	انتظار تلاش -> نیت استفاده

مشاهده می‌شود که بار عاملی محاسبه شده برابر ۰/۰۸۸ است و مقدار احتمال در جدول فوق (۰/۲۶۳) بزرگتر از ۰/۰۵ محاسبه شده پس بار عاملی تاثیر انتظار تلاش بر نیت استفاده معنادار نیست.

بنابراین فرضیه دوم پژوهش رد می‌شود.

فرضیه ۳: شرایط اجتماعی بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار دارد.

جدول ۴-۱۰، بارهای عاملی شرایط اجتماعی بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی، انحراف استاندارد برآورد ضریب، آماره آزمون تی و مقدار احتمال آزمون را برای مسیر نشان می‌دهد.

جدول ۴-۱۰: بررسی اثر شرایط اجتماعی بر نیت استفاده

مقدار احتمال	آماره تی	انحراف معیار	بار عاملی	
۰/۴۷۷	۰/۷۱۲	۰/۰۶۷	۰/۰۴۸	شرایط اجتماعی -> نیت استفاده

مشاهده می‌شود که بار عاملی محاسبه شده برابر ۰/۰۴۸ است و مقدار احتمال در جدول فوق (۰/۴۷۷) بزرگتر از ۰/۰۵ محاسبه شده پس بار عاملی تاثیر شرایط اجتماعی بر نیت استفاده معنادار نیست.

بنابراین فرضیه سوم پژوهش رد می‌شود.

فرضیه ۴: شرایط تسهیل‌گر بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار دارد.

جدول ۴-۱۱، بارهای عاملی شرایط تسهیل‌گر بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی، انحراف استاندارد برآورد ضریب، آماره آزمون تی و مقدار احتمال آزمون را برای مسیر نشان می‌دهد.

جدول ۴-۱۱: بررسی اثر شرایط تسهیل کننده بر نیت استفاده

مقدار احتمال	آماره تی	انحراف معیار	بار عاملی	
<۰/۰۰۱	۵/۵۳۱	۰/۰۷۶	۰/۴۱۹	شرایط تسهیل کننده -> نیت استفاده

مشاهده می شود که بار عاملی محاسبه شده برابر ۰.۴۱۹ است و مقدار احتمال در جدول فوق (۰.۰۰۱) کمتر از ۰.۰۵ محاسبه

شده پس بار عاملی تاثیر شرایط تسهیل گر بر نیت استفاده معنادار است.

بنابراین فرضیه چهارم پژوهش تأیید می گردد.

فرضیه ۵: نیت استفاده بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار دارد.

جدول ۴-۱۲، بارهای عاملی نیت استفاده بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی، انحراف استاندارد بر آورد ضریب، آماره

آزمون تی و مقدار احتمال آزمون را برای مسیر نشان می دهد.

جدول ۴-۱۲: بررسی اثر نیت استفاده بر استفاده در عمل

مقدار احتمال	آماره تی	انحراف معیار	بار عاملی	
<۰/۰۰۱	۱۱/۹۳۴	۰/۰۴۷	۰/۵۵۷	نیت استفاده -> استفاده در عمل

مشاهده می شود که بار عاملی محاسبه شده برابر ۰.۵۵۷ است و مقدار احتمال در جدول فوق (۰.۰۰۱) کمتر از ۰.۰۵ محاسبه

شده پس بار عاملی تاثیر نیت استفاده بر استفاده در عمل معنادار است.

بنابراین فرضیه پنجم پژوهش تأیید می گردد.

فرضیه ۶: انتظار عملکرد بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی دانشگاه از طریق نیت استفاده تأثیر معنادار دارد.

جدول ۴-۱۳، بارهای عاملی انتظار عملکرد بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی، انحراف استاندارد بر آورد ضریب،

آماره آزمون تی و مقدار احتمال آزمون را برای مسیر نشان می دهد.

جدول ۴-۱۳: بررسی اثر انتظار عملکرد بر استفاده در عمل

مقدار احتمال	آماره تی	انحراف معیار	بار عاملی	
۰/۰۰۹	۲/۳۶۵	۰/۰۴۱	۰/۱۰۹	انتظار عملکرد -> نیت استفاده -> استفاده در عمل

مشاهده می شود که بار عاملی محاسبه شده برابر ۰.۱۰۹ است و مقدار احتمال در جدول فوق (۰.۰۰۹) کمتر از ۰.۰۵ محاسبه

شده پس بار عاملی تاثیر انتظار عملکرد بر استفاده در عمل معنادار است.

بنابراین فرضیه ششم پژوهش تأیید می گردد.

فرضیه ۷: انتظار تلاش بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی دانشگاه از طریق نیت

استفاده تأثیر معنادار دارد.

جدول ۴-۱۴، بارهای عاملی انتظار تلاش بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی، انحراف استاندارد برآورد ضریب، آماره

آزمون تی و مقدار احتمال آزمون را برای مسیر نشان می دهد.

جدول ۴-۱۴: بررسی اثر انتظار تلاش بر استفاده در عمل

مقدار احتمال	آماره تی	انحراف معیار	بار عاملی	
۰/۲۶۷	۱/۱۱۱	۰/۰۴۴	۰/۰۴۹	انتظار تلاش -> نیت استفاده -> استفاده در عمل

مشاهده می شود که بار عاملی محاسبه شده برابر ۰.۰۴۹ است و مقدار احتمال در جدول فوق (۰.۲۶۷) بزرگتر از ۰.۰۵

محاسبه شده پس بار عاملی تاثیر انتظار تلاش بر استفاده در عمل معنادار نیست.

بنابراین فرضیه هفتم پژوهش رد می شود.

فرضیه ۸: شرایط اجتماعی بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی دانشگاه از طریق نیت

استفاده تأثیر معنادار دارد.

جدول ۴-۱۵، بارهای عاملی شرایط اجتماعی بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی، انحراف استاندارد برآورد ضریب،

آماره آزمون تی و مقدار احتمال آزمون را برای مسیر نشان می دهد.

جدول ۴-۱۵: بررسی اثر شرایط اجتماعی بر استفاده در عمل

مقدار احتمال	آماره تی	انحراف معیار	بار عاملی	
۰/۴۷۸	۰/۷۱۰	۰/۰۳۷	۰/۰۲۷	شرایط اجتماعی - نیت استفاده - استفاده در عمل

مشاهده می‌شود که بار عاملی محاسبه شده برابر ۰.۰۳۰ است و مقدار احتمال در جدول فوق (۰.۴۷۸) بزرگتر از ۰.۰۵

محاسبه شده پس بار عاملی تاثیر شرایط اجتماعی بر استفاده در عمل معنادار نیست.

بنابراین فرضیه هشتم پژوهش رد می‌شود.

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که انتظار عملکرد بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در کتابخانه مجازی دانشگاه تاثیر معنادار داشت. این نتیجه با نتایج مطالعات سنقری و همکاران (۸۵) که به بررسی عوامل موثر در پذیرش و استفاده از فناوری سیستم مدیریت یادگیری توسط دانشجویان دانشگاه فرهنگیان پرداختند، علیزاده جمال و کیهان (۸۶) که مدل یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری اطلاعات جهت پیش‌بینی میزان استفاده معلمان از فناوری رایانه‌ای در کلاس درس را ارزیابی کردند، ریزان و همکاران (۸۷) که عوامل موثر بر پذیرش انتشار مقاله ویدئویی در نشریات علمی بر مبنای مدل یکپارچه پذیرش و کاربرد فناوری توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس را بررسی نمودند، محمدیان و همکاران (۸۸) که به بررسی مدل علمی پذیرش و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز در اهداف آموزشی و پژوهشی بر اساس مدل UTAUT پرداختند، صابری و همکاران (۹۰) که به تعیین موقعیت متغیرهای اصلی مدل یکپارچه پذیرش و بهره‌گیری از فناوری (انتظار عملکرد، انتظار تلاش، نفوذ اجتماعی، تسهیل شرایط، رفتار هدفمند، و استفاده) در میان کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران پرداختند، خوشحال کوشالی و همکاران (۱) که عوامل موثر بر پذیرش کتابخانه دیجیتال توسط اعضای هیأت علمی مراکز آموزش و پژوهش کشاورزی در استان گیلان را مورد بررسی قرار دادند، همسو است.

همان‌طور که اشاره شد، یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که انتظارات عملکردی مثبت اعضای هیأت علمی، نقش مهمی در شکل‌گیری نیت آنها برای استفاده از کتابخانه مجازی برعهده داشته است. این موضوع را می‌توان از چند منظر مورد بررسی قرار داد: اولاً، افراد در رفتارهای خود، منطقی عمل می‌کنند؛ به نحوی که رفتارشان حداکثر مطلوبیت را برایشان به همراه داشته باشد. بر این اساس، اعضای هیأت علمی زمانی اقدام به استفاده از کتابخانه مجازی می‌کنند که انتظار داشته باشند این اقدام،

مطلوبیت بیشتری را نسبت به سایر رفتارهای جایگزین، برایشان به ارمغان بیاورد. ثانیاً، افرادی که انتظار دارند استفاده از کتابخانه مجازی باعث بهبود عملکردشان شود، پس از استفاده از آن، ارزیابی می‌کنند که آیا واقعاً به انتظارات عملکردی‌شان پاسخ داده است یا خیر؟ اگر پاسخ مثبت باشد، احتمال ادامه‌ی استفاده از کتابخانه مجازی افزایش می‌یابد. در مجموع، مطابق با ادبیات پژوهش در این حوزه، انتظارات عملکردی می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در تصمیم به پذیرش و استفاده از یک فناوری جدید برعهده داشته باشد. بدین صورت اعضای هیأت علمی که انتظار دارند کتابخانه مجازی بتواند نیازهای عملکردی آنها مانند دسترسی سریع و راحت به منابع علمی مورد نیازشان را برآورده کند، انگیزه بیشتری برای استفاده از آن خواهند داشت. زیرا اعضای هیأت علمی اغلب نیاز به دسترسی سریع و آسان به منابع گسترده‌ای از مقالات و کتب تخصصی دارند تا بتوانند پژوهش‌ها و مطالعات خود را پیش ببرند. اگر انتظار داشته باشند کتابخانه مجازی به خوبی این نیاز را برآورده کند، انگیزه‌ی بیشتری برای استفاده مکرر از آن خواهند داشت. اگر اعضای هیأت علمی انتظار داشته باشند که کتابخانه مجازی بتواند بهره‌وری علمی آنها را افزایش دهد، نیت قوی‌تری برای استفاده از آن خواهند داشت تا بتوانند سریع‌تر مقالات و پژوهش‌های بیشتری منتشر کنند.

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که انتظار تلاش بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار نداشت. در این خصوص نتیجه به دست آمده با نتایج پژوهش‌های سنقری و همکاران (۸۵)، علیزاده جمال و کیهان (۸۶)، ریزان و همکاران (۸۷)، رونقی (۸۹)، صابری و همکاران (۹۰)، خوشحال کوشالی و همکاران (۱) همراستا نبود اما همسو با نتایج مطالعه حسینی و همکاران (۹۲) بود که وضعیت پذیرش و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته لاتین توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های شهر کرمانشاه بر اساس نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری را بررسی نموده بودند.

عدم تأثیر معنادار متغیر انتظار تلاش بر نیت رفتاری اساتید در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه، یافته‌ای قابل تأمل در چارچوب مدل پذیرش فناوری یکپارچه است. این مدل، چهار عامل کلیدی تأثیرگذار بر نیت و رفتار پذیرش فناوری را معرفی می‌کند: انتظار عملکرد، انتظار تلاش، تأثیر اجتماعی و شرایط تسهیل‌کننده. اما طبق یافته‌های پژوهش، یکی از این عوامل یعنی انتظار تلاش، تبیین‌کننده مناسبی برای نیت رفتاری اساتید نبوده است. علت این امر را می‌توان از دو منظر مورد بررسی قرار داد: نخست آنکه، ممکن است سایر عوامل مدل در مقایسه با انتظار تلاش، سهم بیشتری در تبیین نیت رفتاری داشته باشند. به عبارت دیگر، احتمالاً متغیرهایی مثل انتظار عملکرد و تأثیر اجتماعی، جایگاه ویژه‌تری در الگوی ذهنی اساتید برای پذیرش کتابخانه مجازی به عنوان یک فناوری نوین، دارند. دوم اینکه، شاید انتظار تلاش به عنوان یک سازه تک بعدی، قادر به تبیین کامل هزینه‌های درک شده استفاده از کتابخانه مجازی نبوده است. زیرا هزینه‌های درک شده می‌تواند شامل ابعاد متنوعی چون هزینه

زمانی، مالی، ذهنی و غیره باشد. با توجه به اینکه عاملیت انسانی (ادراک فرد از توانمندی خود در انجام رفتار) نقش بسزایی در تعیین رفتار دارد. ممکن است سایر مؤلفه‌های عاملیت انسانی مانند خودکارآمدی و کنترل رفتاری درک‌شده، نسبت به انتظار تلاش، نقش پررنگ‌تری در شکل‌دهی به نیت رفتاری داشته باشند.

از دیگر نتایج این پژوهش عدم تأثیر معنادار شرایط اجتماعی بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه بود. این نتیجه با نتایج این مطالعات همسو نبود: حسینی و همکاران (۹۲)، خوشحال کوشادی و همکاران (۱)، الدوایس و السممدی (۹۳) که قصد استفاده از پرداخت‌های الکترونیکی را از منظر نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری مورد بررسی قرار دادند، چیپارالوشا و همکاران (۹۴) که پژوهش خود را با هدف بررسی استفاده از رسانه‌های اجتماعی توسط کتابداران دانشگاهی در دانشگاه‌های زیمبابوه با تمرکز ویژه بر کاربرد چهار ساختار کلیدی نظریه یکپارچه پذیرش و استفاده از مدل فناوری به انجام رساندند، ژا و همکاران (۹۵) که به بررسی عوامل تعیین‌کننده پذیرش سیستم تصمیم‌گیری بالینی ترومبوآمبولی وریدی توسط پرستاران با تئوری یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری پرداختند.

یافته پژوهش مبنی بر عدم تأثیر معنادار شرایط اجتماعی بر نیت استفاده اعضای محترم هیأت علمی از کتابخانه مجازی دانشگاه، حائز اهمیت بوده و نشان می‌دهد فشارها و الزامات اجتماعی، جایگاه‌چندانی در تصمیم‌گیری این افراد برای بهره‌مندی از کتابخانه مجازی ندارد. این موضوع را می‌توان از منظر خودمختاری رفتاری اساتید مورد تامل قرار داد. به نظر می‌رسد اعضای هیأت علمی به دلیل برخورداری از سطح بالای تحصیلات و تخصص، استقلال فکری و عملی بیشتری داشته و کمتر تحت تأثیر فشارهای اجتماعی خارجی در تصمیم‌گیری‌های خود هستند. از سوی دیگر، شاید بتوان چنین استدلال نمود که در محیط‌های دانشگاهی، هنجارها و الگوهای رفتاری هم‌تایان و سایر اساتید، نقش پررنگ‌تری نسبت به الزامات صرف اجتماعی، در شکل‌دهی به رفتار فرد ایفا می‌کند. در مجموع، یافته پژوهش مؤید آن است که در طراحی مداخلات رفتاری برای ترغیب اساتید به استفاده از کتابخانه مجازی، نباید به صرف الزامات اجتماعی تکیه نمود، بلکه باید بر سایر عوامل تأثیرگذار متمرکز شد.

از دیگر نتایج به دست آمده در این پژوهش تأیید تأثیر شرایط تسهیل‌گر بر نیت استفاده اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه بود. این نتیجه همسو با نتایج پژوهش‌های سنقری و همکاران (۸۵)، علیزاده جمال و کیهان (۸۶)، ریزان و همکاران (۸۷)، محمدیان و همکاران (۸۸)، خوشحال کوشادی و همکاران (۱) بود.

یافته مثبت در خصوص تأثیرگذاری شرایط تسهیل‌گر بر نیت رفتاری اساتید برای استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه، بیانگر اهمیت زیرساخت‌های فنی و حمایتی در پذیرش این فضای مجازی علمی است. شرایط تسهیل‌گر به عواملی چون دسترسی به

سخت‌افزار، نرم‌افزار و امکانات ارتباطی لازم، حمایت فنی و مشاوره‌ای مناسب، وجود مهارت‌ها و دانش کافی برای استفاده از سیستم و غیره اشاره دارد. این شرایط، می‌تواند با کاهش دشواری‌ها و موانع احتمالی پیش روی کاربران، زمینه را برای پذیرش و استقبال از فضای مجازی علمی فراهم سازد. در واقع، فراهم‌بودن شرایط تسهیل‌گر، اطمینان خاطر لازم را در کاربران ایجاد می‌کند که می‌توانند با آسودگی و اعتماد به نفس بیشتری از کتابخانه مجازی استفاده نمایند. افزون بر این، وجود شرایط تسهیل‌گر مناسب می‌تواند کارایی و بهره‌وری تعامل اساتید با کتابخانه مجازی را افزایش داده و بدین ترتیب رضایت و نگرش مثبت آنها نسبت به این سامانه را در پی داشته باشد؛ امری که خود عامل مهمی در تداوم استفاده از این فناوری به شمار می‌رود. در مجموع و با توجه به یافته‌های به دست آمده، شرایط تسهیل‌گر از جایگاه ویژه‌ای در میان عوامل بالقوه تاثیرگذار بر نیت و رفتار اساتید برای پذیرش فناوری‌های نوینی همچون کتابخانه مجازی برخوردار است که ضرورت توجه به فراهم‌آوری آن را دوچندان می‌نماید.

نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که نیت استفاده بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی در استفاده از کتابخانه مجازی دانشگاه تأثیر معنادار داشت. نتایج پژوهش‌های سنقری و همکاران (۸۵)، علیزاده جمال و کیهان (۸۶)، رونقی (۸۹) و حسین نژاد و همکاران (۹۱) با نتیجه به دست آمده مشابه بودند.

یافته مثبت و حائز اهمیت در خصوص تاثیر معنادار نیت بر رفتار در عمل اساتید برای استفاده از کتابخانه مجازی، بیانگر کارایی نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده در پیش‌بینی الگوهای رفتاری پذیرش فناوری‌های نوین در بستر دانشگاه است. طبق این نظریه که یکی از پرکاربردترین چارچوب‌های نظری در حوزه مطالعات رفتار فردی و اجتماعی به شمار می‌رود، نیت یا قصد رفتاری، عاملی تعیین‌کننده و مستقیم در بروز رفتار است. بر اساس یافته به دست آمده، این الگو در زمینه پذیرش کتابخانه مجازی توسط اساتید نیز تأیید شده است؛ به گونه‌ای که هرچه نیت و قصد اساتید برای استفاده از این سامانه فناورانه علمی قوی‌تر و محکم‌تر باشد، احتمال تبدیل آن به رفتار واقعی بیشتر خواهد بود. این یافته، آگاهی‌بخش نقش محوری نیت رفتاری در فرایند طولانی پذیرش و به‌کارگیری فناوری‌های نوپا در عرصه علم و دانش است. همچنین می‌تواند سرخ‌های ارزشمندی را در اختیار سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان عرصه فناوری اطلاعات در دانشگاه‌ها قرار دهد تا با شناسایی و تقویت عوامل تاثیرگذار بر نیت، بستر را برای تسهیل فرایند پذیرش فناوری‌های نوین فراهم آورند.

با توجه به نتایج به دست آمده مشخص گردید انتظار عملکرد بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی دانشگاه از طریق نیت استفاده تأثیر معنادار داشت. در این خصوص نتایج سنقری و همکاران (۸۵)، محمدیان و همکاران (۸۸) نیز این تاثیر را مورد تأیید قرار دادند.

این یافته مبنی بر تاثیر معنادار غیرمستقیم انتظار عملکرد بر رفتار استفاده واقعی اساتید از کتابخانه مجازی، از طریق متغیر میانجی نیت رفتاری، حاوی نکات حائز اهمیتی در حوزه مدل‌سازی علی رفتار فردی است. انتظار عملکرد، به باور فرد در مورد میزان اثربخشی یک فناوری در بهبود عملکرد وی اشاره دارد. انتظارات مثبت عملکردی نسبت به کتابخانه مجازی، اولاً منجر به شکل‌گیری نیت رفتاری قوی‌تر در اساتید برای استفاده از این سامانه می‌شود و ثانیاً همین نیت رفتاری است که در نهایت منتهی به رفتار واقعی فرد می‌گردد. این یافته، مؤید فرضیه زنجیره‌ای بودن روابط علی در الگوهای رفتاری پذیرش فناوری است. بر اساس این فرضیه، متغیرهای پیش‌بیننده همچون انتظار عملکرد، ابتدا بر متغیرهای واسط مانند نیت تأثیر می‌گذارند و سپس این متغیرهای واسط هستند که به طور مستقیم بر رفتارها در عمل اثر می‌گذارند. در مجموع، نتیجه به دست آمده می‌تواند کارآمدی مکانیسم علی زنجیره‌ای را در تبیین و پیش‌بینی الگوهای پذیرش فناوری‌های نوین همچون کتابخانه مجازی تأیید نماید.

نتایج به دست آمده نشان داد که انتظار تلاش تاثیر معناداری بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی دانشگاه از طریق نیت استفاده نداشت. در این خصوص نتایج پژوهش‌های سنقری و همکاران (۸۵)، محمدیان و همکاران (۸۸) با نتیجه حاصل شده همراستا نبودند.

نتیجه حاصل از این پژوهش در خصوص عدم وجود تاثیر غیرمستقیم انتظار تلاش بر رفتار واقعی استفاده اساتید از کتابخانه مجازی، نشان می‌دهد که این متغیر، جایگاه و اهمیت چندانی در زنجیره علی پیش‌بیننده‌ها و پیامدهای مربوط به پذیرش این فناوری ندارد. انتظار تلاش، به باورهای فرد در مورد میزان دشواری استفاده از یک سیستم اشاره دارد. حتی اگر انتظارات تلاشی مثبتی در اساتید شکل بگیرد، این انتظارات نمی‌تواند به طور غیرمستقیم و از طریق نیت، رفتار واقعی آنها را تحت تاثیر قرار دهد. علت این امر را می‌توان از دو منظر مورد تحلیل قرار داد: نخست آنکه ممکن است نیت رفتاری اساتید، تابع عوامل دیگری بجز انتظار تلاش باشد که در مدل مفهومی این مطالعه حضور نداشته‌اند. ثانیاً شاید رفتار واقعی افراد، متأثر از عواملی به غیر از نیت رفتاری باشد؛ بنابراین ارتباط علی غیرمستقیمی که میان انتظار تلاش و رفتار واقعی وجود داشته باشد، بعید به نظر می‌رسد.

و در نهایت مشخص شد شرایط اجتماعی نمی‌تواند بر استفاده در عمل اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی دانشگاه از طریق نیت استفاده تأثیر معنادار داشته باشد که با نتایج مطالعات حسینی و همکاران (۹۲)، خوشحال کوشادی و همکاران (۱)، محمدیان و همکاران (۸۸) همسو نبود.

نتیجه به دست آمده مبنی بر عدم تأثیر معنادار شرایط اجتماعی بر استفاده عملی اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی از طریق نیت استفاده، نشان می‌دهد که عوامل اجتماعی همچون تأثیر دیدگاه دیگران و فشارهای اجتماعی، تأثیر چندانی بر نیت و به تبع آن رفتار استفاده اعضای هیأت علمی از کتابخانه مجازی ندارد. چند دلیل محتمل برای این یافته وجود دارد:

۱. استقلال فکری و علمی اعضای هیأت علمی: اعضای هیأت علمی به دلیل سطح بالای تحصیلات و جایگاه علمی خود، دارای استقلال فکری و علمی هستند و کمتر تحت تأثیر دیدگاه دیگران قرار می‌گیرند. آنها تصمیمات مرتبط با فعالیت‌های علمی و پژوهشی خود را بر اساس نیازها و اولویت‌های شخصی می‌گیرند.

۲. در دسترس بودن منابع الکترونیکی: امروزه منابع الکترونیکی از جمله کتابخانه مجازی به راحتی در دسترس اعضای هیأت علمی است. آنها می‌توانند در هر زمان و مکانی به این منابع دسترسی داشته باشند. این امر موجب شده استقبال از کتابخانه مجازی بیشتر تحت تأثیر نیازهای فردی باشد تا فشارهای اجتماعی.

۳. عادت به استفاده از منابع الکترونیکی: امروزه اعضای هیأت علمی به استفاده از منابع الکترونیکی عادت کرده‌اند. آنها استفاده از کتابخانه مجازی را بخشی از فرایند معمول کار خود می‌دانند، نه یک الزام اجتماعی.

در مجموع، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که عوامل عملکردی و تسهیل‌گر نقش مهم‌تری نسبت به تلاش و عوامل اجتماعی در تصمیم‌گیری اعضای هیأت علمی برای استفاده از کتابخانه مجازی دارند.

پیشنهادات

پیشنهادات کاربردی

بر اساس نتایج به دست آمده، پیشنهاد می‌شود:

۱. با توجه به تأثیر مثبت و معنادار انتظار عملکرد بر نیت و رفتار استفاده از کتابخانه مجازی، پیشنهاد می‌شود با برگزاری دوره‌های آموزشی و ارائه راهنماهای گام به گام، مهارت و توانایی اعضای هیأت علمی در استفاده از امکانات کتابخانه مجازی افزایش یابد. این امر منجر به افزایش انتظار عملکرد آنها خواهد شد.

۲. با توجه به تأثیر مثبت شرایط تسهیل‌گر بر نیت استفاده، پیشنهاد می‌شود رابط کاربری کتابخانه مجازی ساده و کاربردی طراحی شود و امکاناتی مانند جستجوی پیشرفته به شکل کاربردی، دسترسی آسان به منابع و کمک به کاربران اضافه گردد.

۳. با توجه به تأثیر مثبت نیت استفاده بر رفتار واقعی استفاده از کتابخانه مجازی، پیشنهاد می‌شود با ارائه آموزش‌های لازم، نیت و انگیزه استفاده از کتابخانه مجازی در اعضای هیأت علمی افزایش یابد.

۴. پیشنهاد می‌شود نظرسنجی‌های دوره‌ای از اعضای هیأت علمی در مورد کتابخانه مجازی انجام شود و بازخوردهای آنها

مبنای بهبود مستمر قرار گیرد.

۵. پیشنهاد می‌شود آموزش‌های ضمن خدمت مداوم برای کتابداران جهت ارتقای مهارت‌های فنی و رفع مشکلات کاربران

برگزار شود.

منابع

۱. Khoshhal Koshali H, Allahyari MS, Chizari M, Daghighi Masouleh Z. Factors influencing on acceptance of digital library by faculty members of agricultural educational and research institutions in Guilan province. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*. 2015;46(2):335-56. [In Persian].
2. Seadle M, Greifeneder E. Defining a digital library. *Library Hi Tech*. 2007;25(2):169-73.
3. Deng H. Emerging patterns and trends in utilizing electronic resources in a higher education environment. *New Library World*. 2010;111(3/4):87-103.
4. Dragon PM. Form and genre access to academic library digital collections. *Journal of Library Metadata*. 2020;20(1):29-49.
5. Adams A, Blandford A, editors. Digital libraries' support for the user's' information journey'. *Proceedings of the 5th ACM/IEEE-CS joint conference on Digital Libraries*; 2005.
6. Özata FZ, Kurulgan M. Determinants of user acceptance of digital libraries. *Türk Kütüphaneciliği*. 2013;27(4):585-600.
7. Tarhini A, Masa'deh Re, Al-Busaidi KA, Mohammed AB, Maqableh M. Factors influencing students' adoption of e-learning: A structural equation modeling approach. *J Int Educ Bus*. 2017;10(2):164-82.
8. Sharma VK, Chauhan SK. Digital library challenges and opportunities: An overview. *Libr Philos Pract*. 2019;28:2020.
9. Venkatesh V, Morris MG, Davis GB, Davis FD. User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly*. 2003:425-78.
10. Khademi Kolelu M, Arefi M, Khorasani A, Rezaian A. Presenting a conceptual model of the duties of information technology managers in higher education centers. *Management and Planning in Educational Systems*. 2018;12(1):125-50. [In Persian]
11. Sina FS. The relationship between ict and job performance with the mediating role of organizational agility. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*. 2022;12(48):59-77. [In Persian]
12. Jamipor M, Yazdani HR, Sadeghi F. Introducing km strategic alignment road map in Iranian public agencies studied in Tehran regional electricity company. *Journal of Information Technology Management*. 2016;8(2):231-52. [In Persian].
13. Wallengren Lynch M, Dominelli L, Cuadra C. Information communication technology during Covid-19. *Soc Work Educ*. 2023;42(1):1-13.

-
14. Habib MN, Jamal W, Khalil U, Khan Z. Transforming universities in interactive digital platform: Case of City University of Science and Information Technology. *Educ Inform Tech.* 2021;26(1):517-41.
 15. Akah LU, Owan VJ, Alawa DA, Ojie FC, Usoro AA, Dada OA, et al. ICT deployment for teaching in the Covid-19 era: A quantitative assessment of resource availability and challenges in public universities. *Front Educ (Lausanne).* 2022;7.
 16. Nastaran A, Rajabzadeh ghatari A, Alborzi M. Presenting the it maturity model in Iranian governmental organizations. *Organizational Resources Management Researchs.* 2019;8(3):127-41. [In Persian]
 17. Shahsavari-pour N, Rizvan Dost S, Mirzaei A, Haydarbeigi S. The relationship between it strategy alignment and business strategy with organizational agility in software companies. *Information Technology Management Studies.* 2016;5(19):75-103. [In Persian]
 18. Castellanos WS. Impact of the information technology (IT) governance on business-it alignment [Dissertation]: Pontificia Universidad Catolica del Peru (Peru); 2020.
 19. Ilmudeen A, Bao Y, Alharbi IM. How does business-it strategic alignment dimension impact on organizational performance measures: Conjecture and empirical analysis. *J Enterprise Inform Manag.* 2019;32(3):457-76.
 20. Hamner M, Al-Qahtani F. Enhancing the case for electronic government in developing nations: A people-centric study focused in Saudi Arabia. *Government Information Quarterly.* 2009;26(1):137-43.
 21. Savoj R, Etebarian Khorasgani A. Investigating the relationship between employees personality and the information technology acceptance (Studied: Employees of Islamic Azad University Isfahan Branch). *Journal of Management and Sustainable Development Studies.* 2021;1(1):37-62. [In Persian]
 22. Scherer R, Siddiq F, Tondeur J. The technology acceptance model (TAM): A meta-analytic structural equation modeling approach to explaining teachers' adoption of digital technology in education. *Comput Educ.* 2019;128:13-35.
 23. Dillon A. User acceptance of information technology. *Encyclopedia of human factors and ergonomics.* 2001;1:1105-9.
 24. Owens JM, Antin JF, Doerzaph Z, Willis S. Cross-generational acceptance of and interest in advanced vehicle technologies: A nationwide survey. *Transport Res F Traffic Psychol Behav.* 2015;35:139-51.
 25. Zhou T, Lu Y, Wang B. Integrating ttf and utaut to explain mobile banking user adoption. *Comput Hum Behav.* 2010;26(4):760-7.
 26. Kirkwood A, Price L. Learners and learning in the twenty-first century: What do we know about students' attitudes towards and experiences of information and communication technologies that will help us design courses? *Stud High Educ.* 2005;30(3):257-74.
 27. Kerman University of Medical Sciences. The main goals of Kerman University of Medical Sciences [Internet]. Kerman: Kerman University of Medical Sciences; 2023 [cited 2024 27 Jan]. Available from: <https://kmu.ac.ir/fa/page/51478/%D8%A7%D9%87%D8%AF%D8%A7%D9%81-%DA%A9%D9%84%D8%A7%D9%86>.
 28. Xie I, Joo S, Matusiak KK. Digital library evaluation measures in academic settings: Perspectives from scholars and practitioners. *J Librarian Inform Sci.* 2021;53(1):130-52.

-
29. Torabi M, Pashootanzade M, Mansoori A. Study of the effective factors on technology acceptance of social cataloging apps by postgraduate students of Isfahan University based on the UTAUT2 model. *Library and Information Science Research*. 2021;11(1):300-21. [In Persian]
 30. Warner CK, Bell CV, Odom AL. Defining technology for learning: Cognitive and physical tools of inquiry. *Middle Grades Review*. 2018;4(1):2.
 31. Skaf M. *Technology and modern civilization*. Tehran: Imam Sadegh University Press; 2013. [In Persian]
 32. Arthur WB. *The nature of technology: What it is and how it evolves*: Simon and Schuster; 2009.
 33. Laudon KC, Laudon JP. *Management information systems: Managing the digital firm*: Pearson Educación; 2004.
 34. Rainer RK, Prince B. *Introduction to information systems*: John Wiley & Sons; 2021.
 35. Huth M, Vishik C, Masucci R. 8 - from risk management to risk engineering: Challenges in future ICT systems. In: Griffor E, editor. *Handbook of system safety and security*. Boston: Syngress; 2017. p. 131-74.
 36. Global I. What is information and communication technology (ICT) [Internet]. 2020 [cited 2024 10 Feb]. 2020]. Available from: <https://www.igi-global.com/dictionary/information-and-communication-technology-ict/14316>.
 37. Zalzadeh F. Study of deployment of information and communication technology (ICT) by faculty members of departments of education in universities of Iran. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*. 2012;10(2):105-15.
 38. Castellano R, Fiore U, Musella G, Perla F, Punzo G, Risitano M, et al. Do digital and communication technologies improve smart ports? A fuzzy dea approach. *IEEE Transactions on Industrial Informatics*. 2019;15(10):5674-81.
 39. Pour Mohammad Baqer L, Pour Mohammad Baqer E. Investigation into the role of information and communication technology at university's education. *Technology of Education Journal (TEJ)*. 2008;2(4):267-75. [In Persian]
 40. Cabaleiro-Cerviño G, Vera C. The impact of educational technologies in higher education. *GIST Education and Learning Research Journal*. 2020;20:155-69.
 41. Sarkar S. The role of information and communication technology (ICT) in higher education for the 21st century. *Science*. 2012;1(1):30-41.
 42. Moges B. The role of information and communication technology (ICT) in enhancing the quality education of ethiopian universities: A review of literature. *Journal of Education Research and Behavioral Sciences*. 2014;3(8):246-58.
 43. Poulouva P, Simonova I, editors. *The impact of ict amongst the secondary school graduates towards higher education*. 2014 8th Malaysian Software Engineering Conference (MySEC); 2014: IEEE.
 44. Valiyev F, Vasilyev V. The role of information-communication technologies in education. *Экономика и социум*. 2019(12 (67)):144-6.
 45. Youssef AB, Dahmani M. The impact of ict on student performance in higher education: Direct effects, indirect effects and organisational change. *Rev U Soc Conocimiento*. 2008;5:45.

**KERMAN UNIVERSITY
OF MEDICAL SCIENCES**

Faculty of Management and Medical Information

In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree (MSc)

Title

**Applying an integrated acceptance model and using technology to accept virtual library among Kerman
University of Medical Sciences' faculty members**

By

Alireza Kermanizadeh

Supervisor

Dr. Ali Sadatmoosavi

Advisor

Dr. Asghar Tavan

Thesis NO : ()

Date: (Feb, 2024)

دانشگاه علوم پزشکی کرمان

تحصیلات تکمیلی دانشگاه

بسمه تعالی

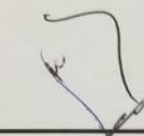
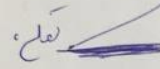

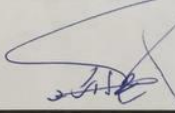
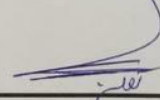
صور تجلسه دفاع از پایان نامه

تاریخ ۱۳۹۸/۰۳/۰۶

شماره ۱۳۹۸/۰۳/۰۶

پیوست

جلسه دفاعیه پایان نامه تحصیلی آقای علیرضا کرمانی زاده دانشجوی کارشناسی ارشد رشته کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان تحت عنوان: کاربرد مدل یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری برای پذیرش کتابخانه مجازی در بین اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان در ساعت ۱۰ روز سه شنبه مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۸ با حضور اعضای محترم هیات داوران مشتمل از:

امضا	نام و نام خانوادگی	سمت
	آقای دکتر علی سادات موسوی	الف: استاد راهنما
	آقای دکتر اصغر توان	ب: استاد مشاور
	آقای دکتر علی طالبیان	ج: عضو هیات داوران (داخلی)
	خانم دکتر رقيه ارشاد	د: عضو هیات داوران (خارجی)
	آقای دکتر اصغر توان	ه: نماینده تحصیلات تکمیلی

تشکیل گردید و ضمن ارزیابی به شرح پیوست با درجه عالی و نمره ۱۸/۷۵ مورد تأیید قرار گرفت.

معاونت آموزش
معاونان امضاء معاون آموزشی
دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی کرمان

